

Tweede Kamerverkiezingen

(15-16-)17 maart 2021

“Omdat ook de stem van migrantenouderen telt”

De komende Tweede Kamerverkiezingen vinden plaats op woensdag 17 maart 2021. Misschien weet u allang op wie u gaat stemmen, maar het kan ook zijn dat u nog twijfelt op welke partij, welke kandidaat of misschien twijfelt u zelfs óf u gaat stemmen. Met deze verkiezingsspecial hoopt het NOOM degenen die twijfelen ervan te overtuigen om hoe dan ook te gaan stemmen. Degenen die wel willen gaan stemmen, maar niet weten op welke partij, willen wij helpen om hun keuze te bepalen door inzicht te geven in de standpunten van 10 politieke partijen.

Hoewel de afgelopen 4 jaar in de Tweede Kamer vaker dan ooit tevoren over migrantenouderen is gesproken, het rijtje met zaken die nog verbeterd moeten worden is nog steeds te lang en urgent. Want naast alle onderwerpen die alle ouderen in Nederland aangaan, zijn er ook thema's die in het bijzonder voor migrantenouderen van belang zijn. Omdat wetgeving en voorzieningen (nog) onvoldoende toegesneden zijn op de specifieke situatie van deze groep ouderen. Maatwerk is nodig en die komt alleen als onze volksvertegenwoordigers doordrongen zijn van het belang ervan. Het helpt natuurlijk als zij zelf de migrantenouderen goed kennen. Daarom hebben we niet alleen gekeken naar de standpunten van 10 politieke partijen, maar ook naar de samenstelling van hun kandidatenlijsten. Omdat een meer divers samengestelde Tweede Kamer, waarin ook leden van minderheidsgroepen goed zijn vertegenwoordigd, de kans vergroot dat partijen meer oog hebben voor specifieke groepen en ook voor hun belangen opkomen.

In deze verkiezingsspecial zetten wij voor u de plannen van **50PLUS, CDA, ChristenUnie, D66, DENK, GroenLinks, PvdD, PvdA, SP en VVD** op een rij met betrekking tot onderwerpen die voor ouderen in het algemeen en migrantenouderen in het bijzonder van groot belang zijn. Het gaat om thema's die te maken hebben met enerzijds de **AOW, pensioen(leeftijd) en de hoogte van het minimumloon**, waarbij we ook hebben gekeken naar de standpunten m.b.t. de **kostendelersnorm**. Anderzijds hebben we gekeken naar de standpunten m.b.t. **zorg, preventie, tegengaan van eenzaamheid, mantelzorg en vrijwilligerswerk**.

Dit overzicht is tot stand gekomen op basis van de verkiezingsprogramma's. Deze bieden geen garantie dat deze plannen ook daadwerkelijk uitgevoerd zullen worden, zelfs niet als de door u gekozen partij straks in de regering zit. Maar de kans dat uw prioriteiten hoog op de agenda komen en worden gerealiseerd, is wel groter naarmate de partij van uw voorkeur meer stemmen krijgt. Door zelf te gaan stemmen én door anderen die nog twijfelen over de streep te trekken - en waar nodig te helpen om hun stem uit te brengen - vergroot u die kansen.

Wij zijn nu aan zet.

Mogelijkheden om uw stem uit te brengen:

- **Stemmen in het stemlokaal op 17 maart:** u neemt uw stempas, een identiteitsbewijs en een mondkapje mee. Uw gemeente maakt bekend waar de stemlokalen zijn. In alle stemlokalen zijn [coronamaatregelen](#) genomen. Daardoor kunt u zo veilig mogelijk uw stem uitbrengen.
- **Vervroegd stemmen: op maandag 15 en dinsdag 16 maart 2021** zijn in alle gemeenten een aantal stemlokalen geopend, vooral voor kiezers die als gevolg van het coronavirus tot de **risicogroepen** behoren: **mensen die ouder zijn dan 70 jaar en mensen met een kwetsbare gezondheid**. Dat zijn mensen die chronische luchtweg- of longproblemen, hart- en vaatziekten, diabetes, een nierziekte, een verminderde weerstand tegen infecties, een bloedziekte, kanker, een ernstige leverziekte, ernstige afweerstoornissen, geen milt of een milt die niet functioneert, een hiv-infectie en/of zeer ernstig overgewicht hebben.
- **Iemand machtigen:** het kan zijn dat u niet zelf naar een stemlokaal wilt of kunt gaan. Bijv. omdat u als gevolg van het coronavirus tot een risicogroep behoort, omdat u ziek bent of omdat u op 17 maart tijdelijk in het buitenland bent. In deze gevallen is het mogelijk om een andere kiezer voor u te laten stemmen. Als u een andere kiezer voor u wilt laten stemmen, kunt u kiezen uit een schriftelijke of een onderhandse volmacht.
* Een gemachtigde mag bij de Tweede Kamerverkiezing van 2021 *voor maximaal 3 andere kiezers stemmen*.

a) Om een **schriftelijke volmacht** te verlenen moeten u en degene die u wilt machtigen een formulier invullen. **Dit formulier vraagt u persoonlijk of schriftelijk aan bij uw gemeente. De gemeente moet het formulier uiterlijk op vrijdag 12 maart 2021 voor 17.00 uur hebben ontvangen.**

Een schriftelijke volmacht kunt u gebruiken als:

- u iemand wil machtigen die niet in uw gemeente woont en/of
- u op de dag van de verkiezing niet in Nederland bent om iemand te machtigen voordat u de stempas heeft ontvangen.

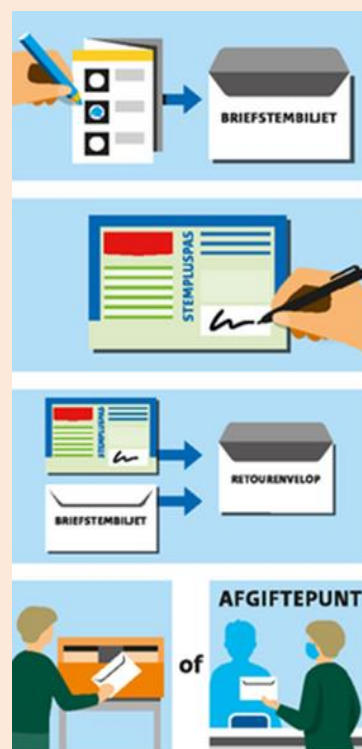
- b) **Een onderhandse volmacht** kunt u op de dag van de verkiezing nog afgeven. U mag zelf kiezen wie u machtigt. Degene die u machtigt (de gemachtigde of de volmachtner) moet:
- kiesgerechtigd zijn voor de Tweede Kamerverkiezing;
  - uw stem alleen gelijktijdig uitbrengen met zijn of haar eigen stem;
  - in uw eigen gemeente wonen en zelf ook in uw gemeente mogen stemmen.

Lees [hier](#) hoe u iemand kunt machtigen.

• **70-plussers mogen per post stemmen:** om kiezers van 70 jaar en ouder bij deze Tweede Kamerverkiezingen zonder gezondheidsrisico's te laten stemmen kunnen zij deze verkiezingen ook per post stemmen. Gewoonlijk mogen volgens de wet alleen Nederlanders in het buitenland per post stemmen. Daar wordt dus voor de komende Tweede Kamerverkiezingen een uitzondering op gemaakt. Mensen van 70 jaar of ouder – 2,4 miljoen kiezers in totaal – krijgen de mogelijkheid om per post te stemmen. Hiertoe ontvangen alle 70-plussers het stembiljet per post, die zij na invulling in de retourenvelop kunnen terugsturen of in één van de speciale afgiftepunten kunnen (laten) inleveren.

1. **U vult het briefstembiljet in.** Dat mag met elke kleur en hoeft dus niet per se met rood. Als u een pen gebruikt, let u er dan goed op dat de inkt droog is voordat u het biljet dichtvouwt, zodat er geen vlekken op het briefstembiljet komen.
2. **U stopt het ingevulde briefstembiljet in de stembiljet-envelop en sluit de envelop.**
3. **U ondertekent uw stempluspas.** Bent u niet in staat om een handtekening te zetten, dan hoeft dat niet.
4. **U stopt uw ondertekende stempluspas en de gesloten stembiljet-envelop in de retourenvelop.** U plakt de retourenvelop dicht. Een postzegel is niet nodig. Vervolgens kunt u deze envelop per post verzenden of afgeven op een gemeentelijk afgiftepunt.
5. **Zorg dat uw (brief)stem vóór woensdag 17 maart 21.00 uur aankomt, door uw brief vóór vrijdag 12 maart 17.00 uur op de post te doen of deze bij een afgiftepunt af te leveren.**
De afgiftepunten zijn open op werkdagen van woensdag 10 maart t/m dinsdag 16 maart van 9.00 – 17.00 uur en op woensdag 17 maart van 07.30 – 21.00 uur. Meer informatie over de afgiftepunten is op de website van uw gemeente te vinden.

Op www.elkestemt.nl vindt u meer informatie en een instructiefilmpje. Ook kunt u dagelijks tussen 08.00 – 20.00 uur bellen met 0800-1351

(Meer) diversiteit in de Tweede Kamer

Voor de aanstaande Tweede Kamerverkiezingen zijn er zo'n 2,5 miljoen kiesgerechtigden met een migratieachtergrond. Dat is bijna 1 op de 5 kiesgerechtigden (<https://nidi.nl/demos/kiesgerechtigden-met-een-migratieachtergrond/>). Als we naar de kandidatenlijsten kijken, zien we echter geen evenredige vertegenwoordiging van die 2,5 miljoen kiesgerechtigden.

Een manier om alsnog te zorgen dat de Tweede Kamer qua migratieachtergrond diverser wordt, is door bij het stemmen op de partij van uw keuze **niet** op de lijsttrekker te stemmen of één van de kandidaten die naar verwachting toch zal worden gekozen, maar op de kandidaat met een migratieachtergrond die op een **niet-verkiesbare plek** op de lijst staat.

Door op een **vrouw** met een migratieachtergrond te stemmen die nu op een niet-verkiesbare plaats staat, kunt u tegelijkertijd het aantal vrouwen in de Tweede Kamer een betere afspiegeling laten zijn van de Nederlandse samenleving.

1. LIANE DEN HAAN

53 jaar, wonend in Woerden,

2. RAYMOND BROOD

61 jaar, wonend in Heemstede

10. NOËLLE SANDERS

58 jaar, wonend in Amers Ontwikkeling. Noëlle gaat

Lees hier meer over [Noël](#)

- **Pensioenleeftijd** gaat terug naar 65 jaar; AOW-ers krijgen recht op 8% vakantiegeld en een 13e maand
- Alle pensioenuitkeringen moeten omhoog. Het wettelijk **minimumloon** moet omhoog. Mensen onder de **armoedegrens** worden extra gesteund
- Pensioenkortingen verdwijnen. Er moeten herstelbetalingen komen voor de jaren waarin de pensioenen niet geïndexeerd zijn (2008-2020). Eerder afgeschafte belastingvoordelen voor gepensioneerden worden opnieuw ingevoerd
- AOW'ers die recht hebben op een **aanvullende inkomensondersteuning** moeten deze krijgen zonder daarvoor een aanvraag te doen. De **kostendelersnorm** zoals deze nu wordt gehanteerd wordt afgeschaft zodat deze geen belemmeringen meer oplevert voor het delen van een woning met (mantelzorg behoevende) ouders of dak- en thuisloze familieleden of vrienden.
- Het **eigen risico** moet omlaag naar € 200, maar liever nog naar 0
- **Mantelzorgers** moeten goed worden ondersteund, ook in hun persoonlijk welzijn
- **Zorg dichtbij**: verpleeghuiszorg en kleine specialistische ingrepen vinden thuis plaats. Investeren in wijkteams die welzijn en zorg combineren. Wijkteam moeten meer dan nu preventief werken, onder meer met informatiebijeenkomsten, spreekuren en huisbezoeken
- Ouderen die eenzaam zijn, krijgen een tablet en cursussen in **digivaardigheid**. Gemeentelijke ouderencoaches helpen ouderen met internet, administratie en alfabetiseringsprogramma's ter bestrijding van laaggeletterdheid. de overheid moet altijd gemakkelijk te benaderen zijn. Dat betekent ook belbaar en schriftelijk en niet alleen digitaal
- Sociaal isolement en **eenzaamheid** bestrijden: gemeenten moeten beleid voeren en activiteiten ontwikkelen zodat wijken leefbaarder worden. Intergenerationele ontmoeting in de wijk wordt gefaciliteerd, met eetgelegenheden, beweegprogramma's, gezamenlijk groenonderhoud, multifunctionele locaties etc.
- Iedereen wil zelfstandig en met behoud van eigen regie oud kunnen worden in een bij hem of haar **passende woning**. Dat is niet noodzakelijkerwijs het huis waar men nu woont. 50% van de woningen waarin 65-plussers nu wonen blijkt zelfs ongeschikt om oud in te worden. Er is grote behoefte aan passend nieuw aanbod. 50PLUS wil daarom dat de Rijksoverheid de regie neemt en snel zorgt voor voldoende passende woningen voor senioren.

3. ELLEN VERKOELLEN

63 jaar, wonend in Rotterdam,

“50PLUS vindt dat de kwetsbare ouderen beschermd dienen te worden. De belangrijkste manier waarop dat dient te gebeuren is middels het eigen inkomen. Voor alle ouderen ongeacht afkomst heeft 50PLUS in haar verkiezingsprogramma opgenomen: een volledige AOW-uitkering op 65-jarige leeftijd. Dus een basisinkomen waarmee de ouderen een garantie van inkomen hebben vanaf 65 jaar.

50PLUS vindt de leefomgeving een basisbehoefte van elke mens. Een goede buurt waar de boodschappen gedaan kunnen worden, waar de voorzieningen zoals huisarts en andere zorg voorhanden is en waar de markt de ontmoetingsplaats is voor jong en oud behoren daartoe. Maar ook de cultuurspecifieke behoeftes die in buurt&wijkcentra aangeboden kunnen worden behoren tot de basis levensbehoefte van mensen.

Mocht ik in de Tweede Kamer namens 50PLUS zitting mogen nemen zal ik als ware volksvertegenwoordiger altijd klaar staan voor alle inwoners in de samenleving. Uiteraard voel ik mij meer aangesproken door de kwetsbare positie van vele ouderen in onze samenleving. Als vangnet is mijns inziens daar de overheid en de politiek voor opgericht. En juist de migrantenouderen hebben als kwetsbare doelgroep de steun nodig om aan de Nederlandse samenleving te kunnen deelnemen. Ik zal mij ervoor inzetten dat dit gebeurt in samenwerking met de ouderenorganisatie NOOM waar de migranten ouderen zich het meest vertrouwd bij voelen.”

- Het **minimumloon** moet met 10% omhoog; elke twee jaar opnieuw bekijken of de hoogte toereikend is om van te leven.
- Gemeenten worden gestimuleerd om meer gebruik te maken van maatwerk rond de kostendelersnorm.
- Aandringen op een goede regeling voor **nabestaanden-** en **arbeidsongeschiktheidspensioen**
- Het **eigen risico** in de zorg blijft gelijk
- **Wijkgerichte samenwerking** moet weer prioriteit krijgen
- Via regionale **preventiefondsen** gaan gemeenten, zorgkantoren, verzekeraars en zorgaanbieders investeren in gezond leven
- Er komt een landelijk **onderzoek** naar de behandeling van drie volksziekten: kanker, Alzheimer en obesitas
- Er komt meer **ondersteuning voor mantelzorgers**: het aanbod in respijtzorg moet omhoog en in meer cao's moeten onderwerpen als mantelzorgverlof terugkomen
- Het actieplan **Een tegen Eenzaamheid** wordt voortgezet
- Ook in de laatste levensfase moet er goede zorg en ondersteuning zijn en aandacht voor vragen rond **zingeving**
- Naast het zorgverlof willen wij een **vrijwilligersverlof**, waar sociale partners in cao's afspraken over maken. De rijksoverheid geeft het goede voorbeeld door in de cao Rijk een regeling voor vrijwilligersverlof op te nemen. De belastingvrije **vrijwilligersvergoeding** wordt verhoogd.
- Wij willen **meer variatie in het aanbod van woonvormen voor ouderen**. Verzorgingshuizen nieuwe stijl, hofjes en kleinschalige appartementencomplexen zijn een aantrekkelijk alternatief voor ouderen die wel op zichzelf willen blijven wonen, maar niet langer de zorg voor een heel huis willen hebben.

MUSTAFA
AMHAOUCH,
NR. 16

“Als ik aan migrantenouderen denk, denk ik natuurlijk in de eerste plaats aan hoe mijn eigen ouders hier in Nederland oud zijn geworden. Ik denk vooral ook aan mijn moeder die bijna 80 is. Zij is nu weduwe en hoewel zij veel zorg nodig heeft, woont zij nog op zichzelf. Niet omdat ze dat zo graag wil, maar omdat er geen geschikte alternatieven zijn in de buurt. Ook al krijgt zij hulp en aandacht van haar (klein)kinderen, toch mist zij aanspraak, vooral 's avonds. Daar komt bij dat haar mogelijkheden om verandering te brengen in haar situatie heel beperkt zijn. En dat zie ik bij veel migrantenouderen. Zij hebben vaak anderen nodig om bijv. zelfs een wandeling te maken. Daar moeten wij iets aan doen. Zowel als migrantengemeenschappen, maar ook als samenleving. Te beginnen door met elkaar in gesprek te gaan over het taboe over de zorg voor onze ouders. Over hoe we bijv. ook meer laagdrempelige activiteiten voor hen kunnen organiseren, zoals cultuurspecifieke dagbesteding.

Deze gesprekken hoe we onze ouderen beter kunnen ondersteunen zou ik graag willen inzetten, graag ook samen met het NOOM en met zoveel mogelijk alle andere partijen die zich voor ouderen willen inzetten en naar verbindingen en oplossingen zoeken.”

NOOM-ACHTERBAN:

“HET IS BELANGRIJK VAN UW STEMRECHT GEBRUIK TE MAKEN. MET UW STEM BRENGT U EEN SAMENLEVING DICHTERBIJ DIE UW IDEALEN NADERT.”

Gert-Jan Beets
Fractievoorzitter ChristenUnie
Tweede Kamerfractie

2. Carola Schouten (Rotterdam)

14. Bina Chirino (Utrecht)

18. Efraim Hart (Amsterdam)

- De **AOW-uitkering** wordt met minimaal 10% verhoogd en geleidelijk verder gefiscaliseerd. Het minimumloon stijgt met 10-21%. **Pensioenkortingen** moeten worden vermeden
- Aandringen op een goed **nabestaandenpensioen**
- Mensen met een **bijstandsuitkering** die parttime werken mogen een percentage van hun loon houden, zodanig dat ook parttime werken voor hen lonend is en zij geen armoedeval ervaren
- De leeftijd voor de **kostendelersnorm** gaat omhoog naar 27 jaar. We passen de wet zo aan dat ieder die een naaste in acute (woning)nood onderdak biedt, hier de mogelijkheid voor krijgt, zonder dat de kostendelersnorm van toepassing is
- **Mantelzorgers** krijgen ondersteuning via mantelzorgverlof; er komt een steunpunt mantelzorg in elke gemeente en mantelzorgsparen wordt mogelijk. Vervangende zorg of respijtzorg is tijdig, makkelijk en op maat beschikbaar
- **Zorg zo dicht mogelijk bij huis**: meer samenwerking in de wijken en betere organisatie in de regio
- **Preventie** wordt onderdeel van de wettelijke zorgplicht van zorgverzekeraars en gemeenten
- Investeren in **nieuwe woonzorgconcepten** om de verpleeghuizen te ontlasten. Deze nieuwe woonvormen moeten veel meer aansluiten bij wat ouderen willen. Gemeenten worden verplicht om voor hun ouderen voldoende aangepaste woningen en **gemeenschappelijke woonvormen** te realiseren
- Tot 2040 zijn er 250.000 tot 400.000 gemeenschappelijke, aangepaste of nul-tredenwoningen nodig om ouderen langer zelfstandig te laten wonen, waarvan **80.000 ouderenwoningen** in de komende kabinetsperiode. Hierbij gaat het ook om initiatieven als burger-coöperaties, meergeneratiewoningen, inclusieve wijken en hofjes.
- We investeren 100 miljoen in een **fonds om initiatieven die de verbondenheid en zorgzaamheid in de samenleving versterken**, waarmee we een impuls geven aan de ondersteuning van sociale verbanden zoals **burgerinitiatieven- en coöperaties, ontmoetingsplekken, mantelzorgondersteuning en vrijwilligersloketten**.

DON
CEDER,
NR 4

ChristenUnie vindt het van belang dat iedereen volop mee kan doen in de samenleving. Ieder mens telt mee, iedereen heeft een waardevolle plek in de samenleving. Ik ken zelf veel ouderen met een migratieachtergrond en ik weet hoe lastig zij het kunnen hebben. Situaties zoals eenzaamheid, armoede en gezondheidsproblemen komen ik heel vaak tegen. De ChristenUnie verlangt naar een samenleving waarin we aandacht hebben voor elkaar. Daarom willen we investeren in zorgzame dorpen, stadsdelen en buurten. We geven gemeenten meer geld om activiteiten te organiseren in buurt- en dorpshuizen, gericht op verbinding en ontmoeting tussen alle wijkbewoners, en ook specifiek voor ouderen. Verder wil de ChristenUnie armoede in ons land bestrijden. Met een hoger minimumloon, een hogere AOW, hogere bijstand en een stevige aanpak van schulden. Ook trekken wij 1 miljard euro uit voor het bouwen van meer passende ouderenwoningen en hofjes waar mensen samen wonen en naar elkaar kunnen omkijken. We hebben nog veel meer plannen waarmee we ouderen de ruimte willen geven om waardig ouder te worden. Onlangs hebben we daarover een manifest uitgebracht, samen met NOOM: <https://www.christenunie.nl/waardigouderworden>.
U mag erop rekenen dat ik mij er als Kamerlid voor zal inzetten dat iedereen – van jong tot oud, en wat je achtergrond ook is – volop kan meedoen aan onze samenleving.

NOOM-ACHTERBAN: "MEER AANDACHT IS NODIG VOOR INCLUSIEVE EN CULTUURSENSITIEVE ZORG IN DE OPLEIDING VAN ZORGPERSONEEL."

1 Sigrid Kaag

2 Rob Jetten

6 Salima Belhaj

10 Raoul Boucke

16 Faissal Boulakjar

- De **AOW** gaat omhoog, toeslagen worden afgeschaft en de verzilverbare heffingskorting wordt ingevoerd – ook voor de gepensioneerden die nu geen recht hebben op toeslagen. Het **minimumloon** moet omhoog, minstens 10% en de aan het minimumloon gekoppelde uitkeringen stijgen mee
- Er moet onderzoek komen naar het repareren van de **onvolledige AOW-opbouw** van Nederlanders van Surinaamse afkomst
- Mensen met een onvolledige AOW-opbouw moeten altijd een beroep kunnen doen op een **AIO-uitkering** (Aanvullende Inkomensvoorziening Ouderen). De regels van de AIO-uitkering moeten worden versoepeld
- We willen dat **armoederegelingen** voor mensen toegankelijk en begrijpelijk zijn en zo min mogelijk papierwerk vragen.
- Mensen met een beperking of chronische ziekte wonen vaak samen met anderen, die voor hen (mantel)zorgen. Door het samenwonen krijgen mensen minder bijstandsuitkering vanwege de **kostendelersnorm**. Zij worden financieel gestraft, omdat zij samenwonen vanwege de (mantel)zorg die nodig is. D66 wil daarom de kostendelersnorm afschaffen voor huishoudens waar huisgenoten, partners of familieleden (mantel)zorgen.
- Er moet een **mantelzorgakkoord** komen tussen mantelzorgorganisaties, gemeenten, Rijk, zorgverzekeraars en werkgevers. De overbelasting van mantelzorgers is nu veel te groot
In cao's betere afspraken maken voor mantelzorg en verlof
- Inkomensafhankelijke **eigen bijdrage** voor wijkverpleging en Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning). **Eigen bijdrage** in de ouderenzorg moeten meer hetzelfde zijn zodat de eigen bijdrage niet langer leidend is in de keuze voor zorg
- Veel aandacht voor **preventie**: gezond eten, bewegen, niet roken, weinig alcohol. Preventie van chronische ziekten en overgewicht moet belangrijker zijn dan symptoombestrijding met medicijnen
- D66 vindt het belangrijk dat ouderen zelf regie kunnen houden over hun dagelijks leven. Daarom willen we eigen initiatieven, waarbij ouderen samen met **vrijwilligers** zorg en samenzijn lokaal organiseren, maximaal faciliteren.

VERA BERGKAMP

NR 3

“D66 vindt het van groot belang dat iedereen kan meekomen, met respect voor de diversiteit aan mensen in onze samenleving. Ook ouderen met een migratieachtergrond verdienen zekerheid over hun inkomenspositie en goede sociale voorzieningen. Van mij kunt u als Kamerlid verwachten dat ik mij daar onvermoeid voor zal blijven inzetten in Kamerdebatten, zoals ik dat ook in de afgelopen periode heb gedaan.

Daarom wil D66 dat ouderen met een onvolledige AOW-opbouw altijd een AIO-uitkering krijgen. Zij hebben vaak last van de strikte regels in de regeling. D66 wil deze regels versoepelen en actie om het niet-gebruik te verminderen. D66 steunt daarnaast NOOM in hun verzoek om reparatie van het AOW-gat voor Nederlanders van Surinaamse achtergrond. We moeten hier snel een oplossing voor vinden.

Daarnaast wil D66 ruimte voor diversiteit in de zorg. Voorstellen om meer rekening te houden met de culturele achtergronden van ouderen in de zorg hebben wij altijd gesteund. Veel ouderen kiezen de zorg die bij ze past dankzij een persoonsgebonden budget. D66 staat voor het pgb. Daarom willen wij de toegang tot het pgb verbeteren en de administratieve lasten verminderen.”

Farid Azarkan 1

Tunahan Kuzu 2

Stephan van Baarle 3

Natasha Mohamed Hoesein 4

Charifa Zemouri 5

Isaura Carrilho 6

- De **AOW-leeftijd** wordt niet verder verhoogd
- Het **minimumloon** moet omhoog. Meer geld naar inkomensondersteuning kwetsbare ouderen
- Een realistische rekenrente om pensioenen te indexeren en **koopkrachtcompensatie** voor minder draagkrachtige ouderen van wie het pensioen niet is geïndexeerd
- Compensatie van het **AOW-gat** van met name Surinaams-Nederlandse ouderen
- De kostendelersnorm afschaffen en ouderen met een klein huisje in het land van herkomst niet korten
- Voor ouderen die **AIO** ontvangen, moet het mogelijk zijn om in het buitenland te verblijven
- Het **eigen risico** in de zorg verdwijnt en de zorgpremie moet omlaag
- Meer aandacht voor tandzorg/mondgezondheid en **preventie**. Toevoegen aan Nationaal Preventiefonds, onder andere: hogere accijnzen op alcohol en tabak, minimumleeftijd naar 21 jaar, tegemoetkoming sportkosten, lagere btw op groente en fruit
- **Thuis wonen** voor ouderen zo lang mogelijk behouden
- **Volkshuisvesting**, waarbij betaalbaar wonen voor iedereen het doel is.
- Bij de zorg voor ouderen moet ook rekening worden gehouden met **culturele gevoeligheden**
- Zorgverzekeraars en gemeenten zijn bij de inkoop van zorg verplicht rekening te houden met **cultuur en achtergrond** van mensen
- Om de kwaliteit van de zorgverlening te verbeteren krijgt de patiënt die de Nederlandse taal niet goed machtig is, kosteloos een **tolk** aangeboden

NOOM-ACHTERBAN:

“KIEZERS BEPALEN DE KLEUR VAN HET KABINET DAT HET LAND GAAT BESTUREN. WILLEN WE EEN SOCIAAL KABINET HEBBEN? DAN MOETEN WE GAAN STEMMEN EN NIET ACHTERAF KLAGEN.”

Jesse Klaver

Senna Maatoug

Kauthar Bouchallikht

Andrew Harijens

Stephanie Bennett

Nevin Özütek

CORINNE ELLEMEET, NR. 2

In 2018 heb ik al een motie aangenomen gekregen waarbij ik vroeg om de leidraad cultuurspecifieke zorg ingebed te krijgen in het kwaliteitskader verpleeghuiszorg. Zodra deze leidraad af is, wil ik dat deze in alle kwaliteitsstandaarden van zorg waar ouderen mee te maken hebben wordt ingebed. Wat je achtergrond ook is, je moet zorg kunnen krijgen die bij je past. De leidraad is daar een goede eerste stap voor. Maar als we de zorg echt cultuursensitief willen maken, dan is het noodzaak beter te luisteren naar deze groep. Wat hebben jullie nodig en hoe kunnen wij daar aan bijdragen? Als Kamerlid zal ik me zoveel mogelijk blijven inzetten voor alle kwetsbare ouderen en zeker ook voor kwetsbare migrantenouderen. Ze vallen nu te vaak tussen het wal en het schip. Daarbij is het cruciaal dat ik weet wat er speelt. Daarom ben ik graag bereid te luisteren naar NOOM, maar ook de ouderen zelf, zodat ik weet waar ze tegenaan lopen. Als er iets is, weet me te vinden! Maar niet alleen in Den Haag moet er goed worden geluisterd. Ook op lokaal niveau en door de zorgaanbieders moet er meer worden geluisterd. Ik zal me daarom ook blijven inzetten, zodat ik eraan kan bijdragen dat de stem van de mensen om wie het gaat, wordt gehoord.

- De **AOW** gaat omhoog. Het **minimumloon** moet omhoog naar € 14. De aan het minimumloon gekoppelde uitkeringen stijgen mee
- Mensen met een zwaar beroep krijgen de ruimte om eerder te stoppen met werken. Ouderen zonder aanvullend **pensioen** en met een gat in de AOW-opbouw omdat ze in Suriname of op het Caribisch deel van Nederland zijn opgegroeid, krijgen een aanvulling op het inkomen
- Werkgevers en opdrachtgevers gaan pensioenpremie betalen voor iedereen die voor ze werkt – dus ook voor uitzendkrachten en zzp'ers
- We schaffen de **kostendelersnorm** af en nemen een kleine spaarpot en het eigen huis niet meer mee bij het bepalen of je recht hebt op een uitkering. Bij mensen met een levenslange en levensbrede beperking wordt ook het inkomen van de partner niet meer meegeteld. Hiermee voorkomen we dat gezinnen uit elkaar worden gerukt en maken we een einde aan de mensonterende opsporingspraktijken.
- Solidariteit wordt weer de basis van de zorg. **Eigen risico** wordt afgebouwd en de **zorgpremie** wordt verlaagd naar €10 euro per maand. **Zorgtoeslag** verdwijnt. **Eigen bijdrage** voor Wmo wordt afhankelijk van het inkomen
- **Mantelzorgers** van thuiswonende ouderen moeten de ondersteuning krijgen die ze verdienen
- **Vrijwilligers** en mantelzorgers krijgen de waardering die ze verdienen. Er komt een stimuleringsfonds om vrijwilligersorganisaties te ondersteunen en we verhogen de onbelaste vrijwilligersvergoeding. Kleine organisaties die niet in staat zijn hun vrijwilligers een vergoeding te geven, kunnen daarvoor een beroep doen op het stimuleringsfonds. De vrijwilligersvergoeding moet voor iedereen een belastingvrije tegemoetkoming voor onkosten zijn
- We investeren in goede zorg voor onze ouderen. Er komen extra verpleeghuisplekken, **passende seniorenwoningen** en meer voorzieningen voor ouderen die tijdelijk niet thuis kunnen wonen. Zo garanderen we een divers en passend woonaanbod waarbij rekening wordt gehouden met **culturele en regionale aspecten**.

Lilianne Ploumen

Khadija Arib

Kati Piri

Habtamu de Hoop

Songül Mutluer

Mohammed Mohan

Kavish Bisseswar

Sofyan Mbarki

Mikal Tseggal

- De **AOW** gaat omhoog. Het **minimumloon** gaat stapsgewijs omhoog. De aan het minimumloon gekoppelde uitkeringen stijgen mee. We maken van armoedebestrijding prioriteit, zodat huur en boodschappen weer betaalbaar worden. We bestrijden armoede onder oudere migranten die geen volledige AOW hebben en schrappen de **kostendelersnorm**, waardoor het eenvoudiger wordt om samen te wonen of hulp te ontvangen van inwonende kinderen. We doen een uiterste zoektocht naar een oplossing voor het probleem van het AOW-gat van Surinaamse Nederlanders
- Mensen met zware beroepen kunnen eerder stoppen met werken, het moet mogelijk worden om na 45 jaar werken met **pensioen** te gaan
- De **zorgpremie** gaat omlaag, de zorgtoeslag verdwijnt. Het **eigen risico** gaat stapsgewijs terug naar 0 en het vrijwillig eigen risico verdwijnt. Er komt één basispolis voor het basispakket. **Preventie** komt in het basispakket
- Het **mantelzorgverlof** wordt uitgebreid, betaald zorgverlof voor mantelzorgers wordt langer
- Huisartsen, wijkverpleegkundigen, kraamzorg, hoog-complexe zorg en spoedeisende hulp worden **nutsvoorzieningen**: betaalbaar, van hoge kwaliteit en voor iedereen toegankelijk. Meer wijkverpleegkundigen voor de zorg thuis van ouderen, chronisch zieken, gehandicapten en mensen met psychische problemen. Er komt **meer aandacht voor de verschillende culturele achtergronden** van mensen die zorg nodig hebben
- Extra aandacht is nodig voor **eenzaamheid** bij ouderen. We ontlasten de **mantelzorgers** en ook professionele zorgverleners met uitbreiding van **dagbesteding**, respijtzorg, technologische hulpmiddelen en faciliteiten voor **vrijwilligersinitiatieven**. De belastingvrije **vrijwilligersvergoeding** gaat bovendien omhoog.
- Er komt meer aandacht en ondersteuning voor **geschikte/alternatieve woningen en woonvormen voor ouderen**. Gemeenten, woningbouwcorporaties en sociale projectontwikkelaars maken in samenspraak met ouderen en mensen met beperkingen per wijk of dorp programma's voor de bouw van levensloopbestendige woningen (huur en koop), woonzorgcombinaties en aanpassing van bestaande woningen, inclusief bijbehorende gemeenschappelijke voorzieningen.

- Sport verbindt, dat geldt voor jong en oud. Maar sport is nu voor te veel mensen onbetaalbaar. Voor mensen met lagere inkomens wil de PvdA daarom lidmaatschap van de sportclub gratis maken.
- De PvdA pleit voor meer cultureel diverse zorg. In de zorg komt als het aan ons ligt meer aandacht voor verschillende culturele achtergronden. Personeelsbestanden worden diverser en zorgaanbieders ontwikkelen cultuursensitieve kennis en vaardigheden. En we willen gebruik maken van tussenpersonen om contact te leggen met moeilijk bereikbare doelgroepen.
- De PvdA wil meer geschikte woningen voor ouderen realiseren. Er komen meer levensbestendige woningen waarin wonen en zorg beter te combineren valt en je met een gerust gevoel ouder kunt worden. Verpleeghuiszorg wordt aan huis geleverd. We ondersteunen kleinschalige beschermde woonvormen voor kwetsbare groepen.
- De verbinding tussen professionele en informele zorg versterken we, omdat mantelzorgers van onschatbare waarde zijn. Daarom breiden we het mantelzorgverlof uit en stappen we af van onnodige bijstandsverplichtingen voor mantelzorgers die niet kunnen werken naast de zorg voor hun geliefden.

NOOM-ACHTERBAN:

“HET IS BELANGRIJK DAT WORDT GEMONITOR HOE HET IS GELTELD MET DE MEEST KWETSBAAR OUDEREN, IN HET BIJZONDER MIGRANTEN OUDEREN, OP BELANGRIJKE THEMA'S ALS ARMOEDE, EENZAAMHEID EN DEMENTIE”

1. Esther Ouwehand

2. Christine Teunissen

Partij voor
de Dieren

- **AOW-uitkeringen** gaan omhoog. Het **minimumloon** moet naar € 14 per uur en AOW, Wajong en bijstand stijgen mee
- Wie 40 jaar heeft gewerkt, krijgt vanaf de leeftijd van 65 jaar AOW; mensen met een uitkering krijgen vanaf hun 65ste **AOW**
  - De **sollicitatieplicht** voor 60-plussers verdwijnt. In plaats daarvan kun je tijd besteden aan vrijwilligerswerk, kinderopvang of mantelzorg
- Mensen in hetzelfde huishouden hebben recht op een bijstandsuitkering. Dat betekent dat de **kostendelersnorm** komt te vervallen. We stimuleren dat huishoudens woonruimte delen in plaats van het ontmoedigen dat mensen uit verschillende huishoudens gaan samenwonen.
- **Eigen risico** afgeschaft, het ziekenfonds keert terug (met uitgebreide dekking), de premie wordt inkomensafhankelijk
  - Verzekeraars moeten meer dan nu **preventieve behandelingen** vergoeden
  - Minder patiënten per huisarts
  - Er moet een **gemeentelijk basispakket** voor thuiszorg, mantelzorg en dagbesteding komen
- We gaan meer aandacht geven aan herwaardering van ouderdom en het voorkomen van **eenzaamheid** onder ouderen. Gemeenten en zorgkantoren krijgen voldoende middelen voor een prettig leefklimaat en voldoende activiteiten voor ouderen
- De sollicitatieplicht voor 60-plussers wordt afgeschaft en daarvoor in de plaats kan er **vrijwilligerswerk**, kinderopvang of mantelzorg worden verricht
- Ouderen kunnen kiezen tussen kwalitatieve en voldoende zorg thuis of een plek in een verpleeghuis. Er is voldoende wijkverpleging beschikbaar. We dringen de lange wachtlijsten voor verpleeghuizen terug door meer en kleinschaligere verpleeghuizen te bouwen, en bieden voldoende faciliteiten voor **dagbesteding** voor thuiswonende ouderen
- We willen dat ouderen terecht kunnen in gelijkvloerse **seniorenwoningen**. Meergeneratiewonen wordt aangemoedigd en een substantieel onderdeel van de nieuwbouw wordt hiervoor bestemd, net als andere typen woningen waarbij wonen en zorg gecombineerd worden.

NOOM-ACHTERBAN:

“OM OOK MIGRANTENOUDEREN DIGIVAARDIGER TE KRIJGEN IS EEN GROOT ACTIEPLAN NODIG, ZODAT ZIJ DE NODIGE DEVICES EN ONDERSTEUNING KRIJGEN EN NIET VERDER GEISOLEERD RAKEN”

1. LILIAN MARIJNISSEN

2. RENSKLE LEIJTEN

3. MAHIR ALKAYA

11. SUNITA BIHARIE

14. MURAT MEMİŞ

- **AOW-leeftijd** gaat terug naar 65 jaar
- De **AOW** gaat met minimaal een kwart omhoog. Het **minimumloon** moet naar € 14 per uur
- Ook de **kostendelersnorm**, een korting op de uitkering, schaffen we af. Mantelzorgers mogen geen boete krijgen voor de steun die zij verlenen.
- Er komt een **Nationaal Zorgfonds** in plaats van de wirwar aan zorgverzekeraars en zorgverzekeringen
- Het **eigen risico** verdwijnt
- De **ziektekostenpremie** wordt inkomensafhankelijk
- Er komt een **gemeentelijk basispakket**, onder andere voor mantelzorg en respijtzorg
- Iemands sociaaleconomische positie mag niet langer bepalend zijn voor de gezondheid
- We willen dat de **ouderen** kunnen kiezen tussen goede zorg thuis, of voor een fijne plek in een kleinschalig Zorgbuurthuis.

NOOM-ACHTERBAN:

“VANWEGE DE TOENEMENDE VERGRIJZING MOET INGEZET WORDEN OP DE BOUW VAN LEVENSLOOPBESTENDIGE (HUUR)WONINGEN VOOR OUDEREN - INCLUSIEF BIJKOMENDE VOORZIENINGEN – IN DE SOCIALE SECTOR EN HET MIDDENSEGMENT. MAAR GEEF OOK INZICHT IN DE RESULTATEN: HOEVEEL VOOR OUDEREN GESCHIKTE EN BETAALBARE WONINGEN ZIJN GEREALISEERD?

HEB BEN OOK MIGRANTEN OUDEREN HIERVAN GEPROFITEERD? “

“ALS WE ECHT EEN EIND WILLEN MAKEN AAN DE ARMOEDE ONDER OUDERE MIGRANTEN DAN MOET JE BEREID ZIJN OM DE KOSTENDELERSNORM AF TE SCHAFFEN EN DE AIO NIET MEER TE ZIEN ALS BIJSTAND.

NAAST VERHOOGING VAN DE AOW NATUURLIJK”

“ZET HARDER IN OP PREVENTIEVE GEZONDHEID EN PROBEER DE GEZONDHEIDSVERSCHILLEN OP BASIS VAN SOCIAALECONOMISCHE FACTOREN TE VERKLEINEN.

HET IS ONAANVAARDBAAR DAT 55-65-JARIGEN MET EEN MIGRATIEACHTERGROND WAT BETREFT KWETSBAARHEID TE VERGELIJKEN ZIJN MET 82-PLUSSERS ZÓNDER MIGRATIEACHTERGROND.”

1. Mark Rutte

2. Tamara van Ark

5. Dilan Yesilgöz-Zegerius

15. Zohair el Yassini

- De **AOW** gaat omhoog en stijgt mee met het minimumloon. Het **minimumloon** gaat omhoog
- Het **eigen risico** blijft stabiel en er komt onderzoek naar alternatieve vorm van eigen betalingen
- Vanwege de druk op **mantelzorgers** moet er actiever vervangende zorg worden aangeboden
- **Meer zorg dicht bij huis**. Vanuit kleinschalig wonen met zorg moet er de mogelijkheid zijn om eenvoudiger naar een verpleeghuis te verhuizen
- Een komt een **eigen zorgbudget** voor cliënten in de langdurige zorg (persoonsvolgende bekostiging). Daarmee kan iedereen zelf kiezen van wie ze zorg krijgen, wanneer dat gebeurt en of dit thuis of in een verpleeghuis plaatsvindt.
- Investeren in meer toekomstbestendige woningen en **kleinschalige woonvormen** voor senioren conform lokale woonzorgvisies, waar het mogelijk is om met behulp van zorg te blijven wonen gedurende het ouder worden. Gezamenlijk opdrachtgeverschap kan hierbij bijdragen aan het ontwikkelen van nieuwe woonvormen. In combinatie met **meer verpleeghuisplekken** kan iedereen kiezen waar hij of zij oud wil worden en komt men niet op een wachtlijst terecht.
- We zetten de bestaande aanpak via de transformatiefaciliteit zoveel mogelijk voort in samenwerking met particuliere investeerders, zoals pensioenfondsen. Ook maken we het makkelijker om met meerdere generaties op hetzelfde perceel te wonen. Bijvoorbeeld via zogeheten **kangoeroewoningen**, door hier heldere, landelijke regels voor te maken in plaats van afwijkende regels per gemeente.

Mariëlle Paul.
Kandidaat #17

Ulysse Ellian.
Kandidaat #22

Fahid Minhas.
Kandidaat #26

NOOM-ACHTERBAN:

“EENZAAMHEID EN DEPRESSIES ONDER MIGRANTENOUDEREN HEBBEN NIET ALLEEN TE MAKEN MET DE INDIVIDUALISTISCHE CULTUUR IN NEDERLAND, MAAR OOK MET ARMOEDE WAARDOOR ZIJ HEEL VEEL DINGEN NIET KUNNEN DOEN.”